

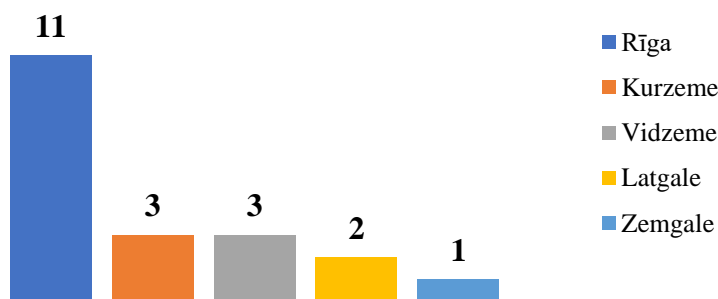
Tetovēšanas līdzekļu tematiskās kontroles rezultāti

Tetovēšanas pakalpojumu popularitāte pieaug Latvijā, tāpat kā visā pasaulē. Tetovēšana un mikropigmentācija ir augsta riska pakalpojumi, kuru laikā tiek traumēta āda un ādā ievadīts tetovēšanas līdzeklis (turpmāk – TL), kas ir ķīmiskais maisījums. Tetovēšanas tinte un pigmenti, kas tetovēšanas pakalpojuma laikā tiek ievadīti ādā, tur saglabājas visu atlikušo dzīvi un var arī daļēji migrēt uz limfmezgliem. Ilgu laiku Eiropas Savienībā (ES) nebija saskaņotu noteikumu par tetovēšanas līdzekļiem un tikai dažās ES valstīs bija īpaši valsts tiesību akti par tetovēšanas līdzekļiem. No 2022. gada janvāra tetovēšanas līdzekļi tiek regulēti visā Eiropā, izmantojot Regulas (EK) Nr. 1907/2006 (REACH regula) XVII pielikuma 75. ierakstu, ar to ierobežojot dažādu kaitīgu vielu lietojumu tetovēšanas līdzekļu sastāvā.

Tādēļ līdztekus regulārai plānveida uzraudzībai, Veselības inspekcija 2024. gadā veica tetovēšanas pakalpojumu sniedzēju tematiskās kontroles pie 20 tetovēšanas pakalpojumu sniedzējiem visā Latvijā, lai vienlaikus pārliecinātos par šī pakalpojumu sniegšanā izmantoto TL atbilstību normatīvo aktu prasībām un par higiēnas prasību ievērošanu pakalpojumu sniegšanā, lai veicinātu patērētāju veselībai drošu pakalpojumu sniegšanu.

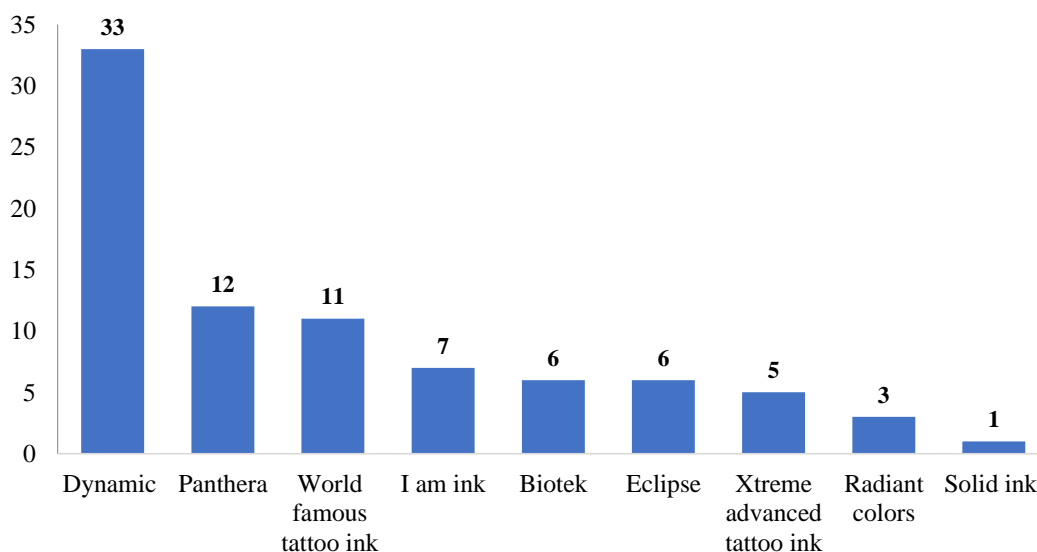
Tematiskās kontroles mērķis bija arī noskaidrot, vai pakalpojuma sniedzēji zina TL izvirzītās prasības, kādā mērā un kādā veidā zināšanas par prasībām tiek izmantotas, izvēloties un iegādājoties TL pakalpojuma sniegšanai.

Tematiskās kontroles pie 20 tetovēšanas pakalpojumu sniedzējiem tika veiktas to objektos, no kuriem 7 bija juridiskas personas, bet 13 fiziskas personas. No kontrolētajiem objektiem 11 atradās Rīgā, 3 – Kurzemes reģionā, 3 – Vidzemes reģionā, 2 – Latgales reģionā, 1 – Zemgales reģionā (5.attēls).

1. attēls. Kontrolēto pakalpojumu sniedzēju sadalījums pa reģioniem

Kopā kontrolēti 84 TL no 9 zīmoliem (57 toņi): 33 no Dynamic (11 ASV/ 22 Spānija), 12 – Panthera (Itālija), 11 – World famous tattoo ink (ASV), 7 – I am ink (Austrija), 6 – Biotek (Itālija), 6 – Eclipse (Spānija), 5 – Xtreme advanced tattoo ink (ASV), 3 – Radiant colors (ASV), 1 – Solid ink (ASV) (6.attēls).

2. attēls. Kontrolēto TL sadalījums pa zīmoliem

Kontrolētie TL zīmoli diezgan labi reprezentē Latvijas tetovēšanas pakalpojumu sniedzēju lietotos TL, jo saskaņā ar 2023.gada jūlijā veikto Veselības inspekcijas aptauju *Dynamic*, *World famous Ink*, *Biotek*, *Eclipse*, *Panthera* ir biežāk lietotie TL zīmoli.

Tematiskajās kontrolēs par TL izmantošanu tika konstatēts:

1. 41 TL iegādāti no uzņēmumiem Latvijā, 32 TL no uzņēmumiem ES, 11 TL no trešās valsts uzņēmumiem.
2. 54 TL iegādājušās pašnodarbinātas personas jeb fiziskas personas, 31 TL iegādājušies saloni jeb juridiskas personas.
3. Visiem kontrolētajiem TL ir norādes par sterilitāti, sastāvdaļu sarakstu, derīguma termiņu un partijas numuru.
4. Derīguma termiņš 57% TL norādīts formātā mēnesis/gads, bet 37% TL norādīts formātā datums/mēnesis/gads.
5. TL 93% gadījumu sastāvdaļu saraksts norādīts pēc kosmētikas sastāvdaļu kopīgo nosaukumu glosārija (INCI).
6. Ražotājs 84% TL ir norādījis uzglabāšanas apstākļus, kurus tetovēšanas pakalpojumu sniedzēji nav ievērojuši 25% kontrolēto TL.
7. Kontrolētajiem TL 54% gadījumu ir norādes, ka tie satur niķeli, hromu vai pH regulatorus.
8. Tikai 20% gadījumu kontrolētajiem TL ir nodrošināta marķējuma informācijā latviešu valodā.
9. Neviens no kontrolētajiem TL nav klasificēts kā bīstams atbilstoši Regulai 1272/2008 (CLP regula).

Veselības inspekcija norāda, ka vairumā gadījumu, kad TL tiek iegādāti ar interneta starpniecību, pakalpojumu sniedzēji neskatās, no kādas valsts uzņēmuma produkti tiek iegādāti. Jāpiebilst, ka produkti, kas iegādāti tīmekļa vietnēs ar domēnu "lv", nenozīmē, ka TL pieder Latvijas uzņēmumam. Šādos gadījumos izplatītājs iegādājas produktus, piemēram, no Lielbritānijas uzņēmuma un, līdz ar ko kļūstot par importētāju, neizpilda importētājiem noteiktās prasības.

Lielākā daļa pakalpojumu sniedzēju paļaujas uz piegādātāja informāciju par produkta atbilstību REACH regulas prasībām, savukārt 3 pakalpojumu sniedzēji (par 6 TL) veic paši atbilstības pārbaudes, no kuriem viens pārbauda informāciju EU *Safety Gate* portālā. Praktiski pakalpojumu sniedzēji neizmanto Veselības inspekcijas pašpārbaudes anketas un informatīvajā

seminārā sniegtos informācijas ieguves avotus/datu bāzes informācijas pārbaudei par TL, izņemot vienu gadījumu.

Joprojām pakalpojumu sniedzēji akli paļaujas uz pārdevēja pievienoto atzīmi par produkta

atbilstību REACH regulas prasībām, kas negarantē faktisku produkta atbilstību normatīvo aktu prasībām, tā kā netiek pievienoti nekādi dokumenti (piem., testēšanas pārskati), kas apliecinātu, ka produkts tiešām atbilst REACH regulas prasībām.

Arī apskatot EU *Safety Gate* esošos RAPEX paziņojumus, tie ir par TL, kuru marķējumā ir lietots simbols “*REACH compliant*” – piemēram, Dynamic.

No kontrolētajiem TL CTL® Bielefeld's tetovēšanas līdzekļu datubāzē kā atbilstoši norādīti TL (World famous tattoo ink – 9, Xtreme advanced tattoo ink – 5, Solid ink – 1), viens norādīts kā neatbilstošs (World famous tattoo ink) REACH regulas prasībām. Vēl par septiņiem kontrolētajiem TL ir bijuši RAPEX ziņojumi (Dynamic – 5, Panthera – 2, citas partijas).

Par 37 kontrolēto TL zīmoliem un toņiem (18 dažādiem) ir paziņojumi ICSMS (20 – Dynamic, 7- Panthera, 6 – Eclipse, 1 – World famous tattoo ink, 1 – I am ink).

Saskaņā ar informāciju ICSMS pārsniegts p-fenylendiamin un tā sāļi (8 – 3 balta, 5 melna toņa TL), svins (5 – 2 balta, 2 zila, 1 sarkana toņa TL), niķelis (4 – 2 balta, 1 zila, 1 zaļa toņa TL), arsēns (3 – balta, melna, zaļa toņa TL), varš (3 – sarkana, melna, zila toņa TL), PAH (3 – melna toņa TL), bārijs (2 – balta un melna toņa TL), propanols/propān-2-ols (2 – sarkana un zila toņa TL), antimons (2 – melna toņa TL), azokrāsvielas (1 sarkana toņa TL), benzo(a)pyrene (1 – melna toņa TL), benzo(a)antracēns (1 – melna toņa TL), benzisothiazolinone (1 – sarkana toņa TL), 3-iodo-2-propynyl butylcarbamide (1 – sarkana toņa TL), 1,2-benzisothiazoline-3-one (1 – zila toņa TL), kobalts (1 – zaļa toņa TL), krizēns (1 – balta toņa TL), benzols (1- melna toņa TL), Benzo(k)fluoranthēns (1- melna toņa TL), alva (1 – balta toņa TL).

Kontrolētie pakalpojumu sniedzēji nezina kādas prasības izvirzītas TL, lai gan saskaņā ar Ministru kabineta 2015.gada 14.aprīļa noteikumiem Nr. 182 “Noteikumi par higiēnas prasībām tetovēšanas un pīrsinga pakalpojumu sniegšanai un speciālajām prasībām tetovēšanas līdzekļiem” 3. pielikumā noteikto apmācību programmu "Tetovēšanas un pīrsinga pakalpojuma sniegšanai noteiktās minimālās higiēnas prasības" (turpmāk – MK noteikumu Nr.182 3.pielikums), viņiem šādām zināšanām ir jābūt.

Tas izkristalizē pastāvošo problēmu, ka nav vienota mācību satura starp šīs programmas apmācību īstenotājiem. Iespējams, nepieciešams iesviest prasību, ka šīs programmas īstenotājiem mācību programmas materiāli ir jāsaņemas ar Veselības inspekciju, lai tādējādi tiktu panākts, ka izglītojamajiem tetovēšanas pakalpojumu sniedzējiem tiek nodrošināta pietiekama un kvalitatīva informācija par – MK noteikumu Nr.182 3.pielikumā minētās programmas saturā iekļautajām tēmām.

Neviens no tematiskajās kontrolēs kontrolētajiem pakalpojumu sniedzējiem nenodrošina pilnvērtīgu informāciju klientiem.

Ārpus tematiskajām kontrolēm veikta 1 paraugu ņemšana pie ražotāja un izvērtēti 4 TL un veikta viena uzņēmuma kontrole pamatojoties uz saņemto RAPEX ziņojumu, kur izvērtēti 4 TL, kuriem konstatētas neatbilstības NA izvirzītajām prasībām.

Laboratoriska testēšana veikta “*European Tattoo Ink Enforcement Project*”^{*} ietvaros. Sarkanās krāsas pigmentam (iColor Hollywood red) pārsniegts atļautais svina un arsēna daudzums.

*Veselības inspekcija piedalījās Nīderlandes pārtikas un patēriņa produktu drošuma iestādes (*The Netherlands Food and Consumer Product Safety Authority*) iniciētajā starptautiskā “*European Tattoo Ink Enforcement Project*” (norisinājās 2023./2024.gadā), kurā kopā piedalījās 14 Eiropas Savienības dalībvalstis (Austrija, Beļģija, Dānija, Francija, Īrija, Latvija, Lietuva, Lihtenšteina, Nīderlande, Slovēnija, Spānija, Ungārija, Vācija un Zviedrija).

Projektā laboratoriskajai testēšanai tika izraudzīti 54 TL un permanentā grima (*permanent make-up* (PMU)) pigmentu paraugi no 26 zīmoliem:

- ❖ melnā toņa 28 TL,
- ❖ baltā toņa 1 TL,
- ❖ dzeltenā toņa 1 TL,
- ❖ sarkanā toņa 11 TL,
- ❖ zaļā toņa 8 TL,
- ❖ zilā toņa 5 TL.

Visi tetovēšanas līdzekļi tika laboratoriski testēti uz šādiem parametriem – policikliskie aromātiskie oglekļaūdeņraži (18 parametri), primārie aromātiskie amīni (26 parametri), smagie metāli (15 parametri), gaistoši organiskie savienojumi (30 parametri), konservanti (18 parametri), mikroorganismi (1 parametrs), pelējumu sēnes (1 parametrs) un marķējums (7 parametri).

“European Tattoo Ink Enforcement Project” laboratorisko testu rezultātā **attiecībā uz visiem testētajiem parametriem (116) par atbilstošiem tika atzīti 15 no 52 testētajiem produktiem** – World Famous Tattoo Ink Obsidian Black Outlining Ink, World Famous Tattoo Ink Dark Blue 2V2, KuroSumi Tattoo Ink Outlining (black), KuroSumi Tattoo Ink Tulip Orange (red spectrum), Icolor BLACK star, Perma Blend Luxe Black Umber, Killer Black Powerful black, Killer Black Extra light shading, Quantum(Gold Label) Pickle Juice, Premier Products Grey Star 1, Premier Products Turbo Black, Eclipse Total Eclipse, Nouveau Contour Black 100, Nouveau Contour Classic Red 700, PhiBrows SUPE Black.